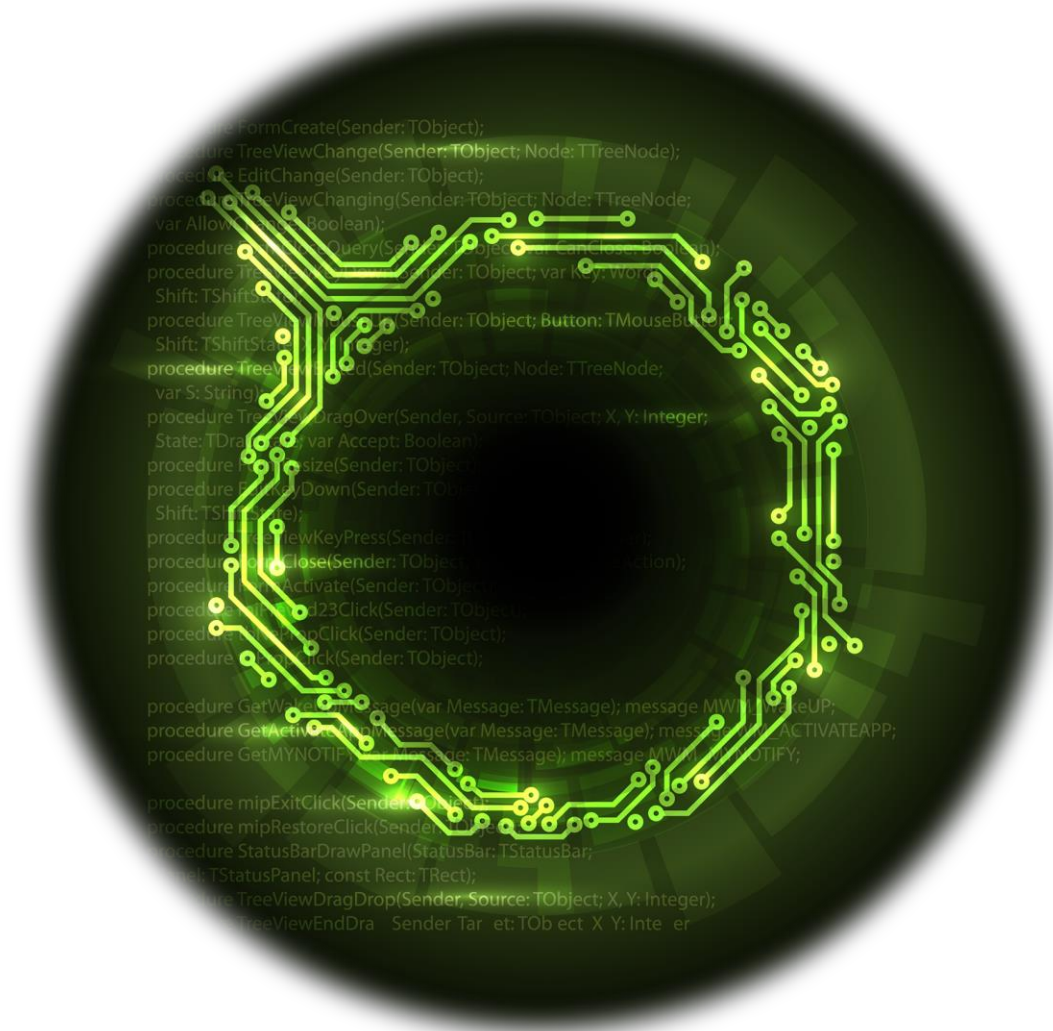

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektörü

2018 Pazar Verileri

Nisan 2019

İçindekiler

1 ÇALIŞMANIN PAYDAŞLARI

Alt sektör kategorileri için faydalanılan veri kaynakları ve işbirliği yapılan paydaşlar

2 ÇALIŞMANIN KAPSAMI

Çalışma dahilinde değerlendirilen alt sektörler ve bu alt sektörlerce üretilen ürün ve hizmet türleri

3 TOPLAM SEKTÖR BÜYÜKLÜĞÜ

Türkiye Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektörünün toplam büyüklüğü

4 SEKTÖR ALT KATEGORİLERİNİN BÜYÜKLÜĞÜ

Bilgi Teknolojileri Donanım, Yazılım, Hizmet; İletişim Teknolojileri Donanım ve Elektronik Haberleşme alt sektörlerinin büyüklükleri

5 DİĞER SEKTÖREL VERİLER

İhracat yapılan ülkeler ve ihracat tutarları, istihdam, alınan teşvik türleri ve toplam teşvik tutarı, sektörde yaşanan problemler, yatırım alanları, sektörün etki alanları

Çalışmanın paydaşları

Proje Danışmanı

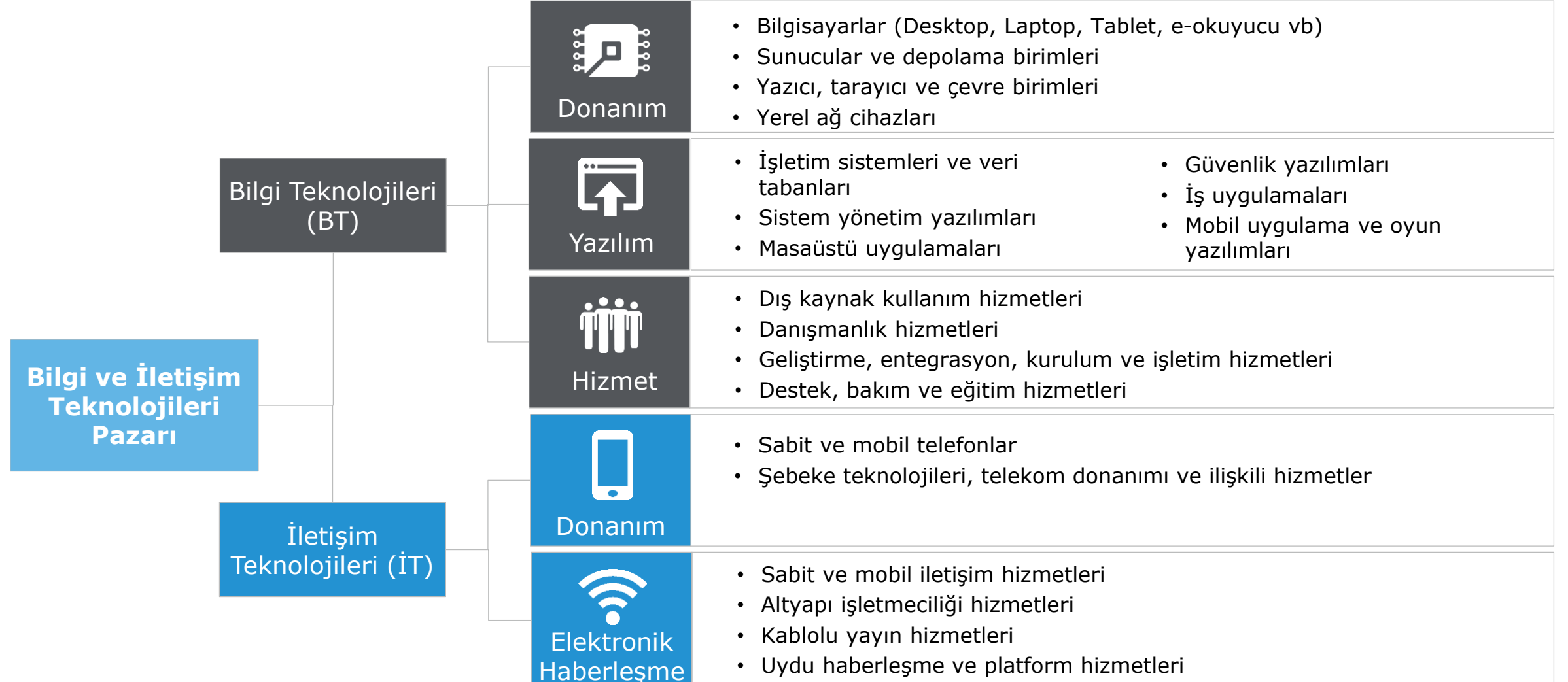
Deloitte.

Proje Veri Ortakları

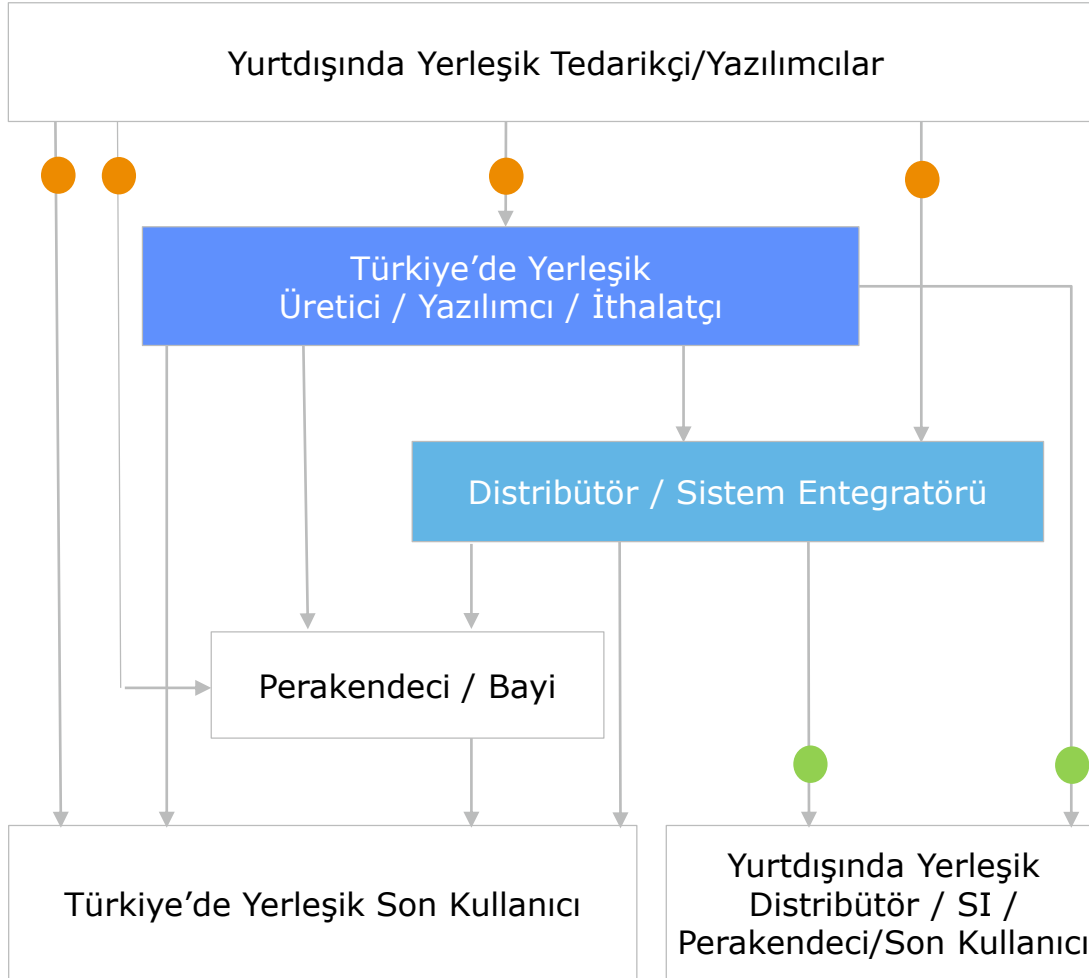

Çalışmanın kapsamı

TÜBİSAD'ın 2012 yılından bu yana yürüttüğü Pazar Verileri çalışması, son 6 yıldır Deloitte ile birlikte standart bir kapsam ve metodoloji doğrultusunda sürdürülmektedir

Ölçümleme metodolojisi

Sektör büyüklüğü 'bottom-up' bir ölçümleme metodu ile hesaplanmakta ve kontrolleri yapılmaktadır.

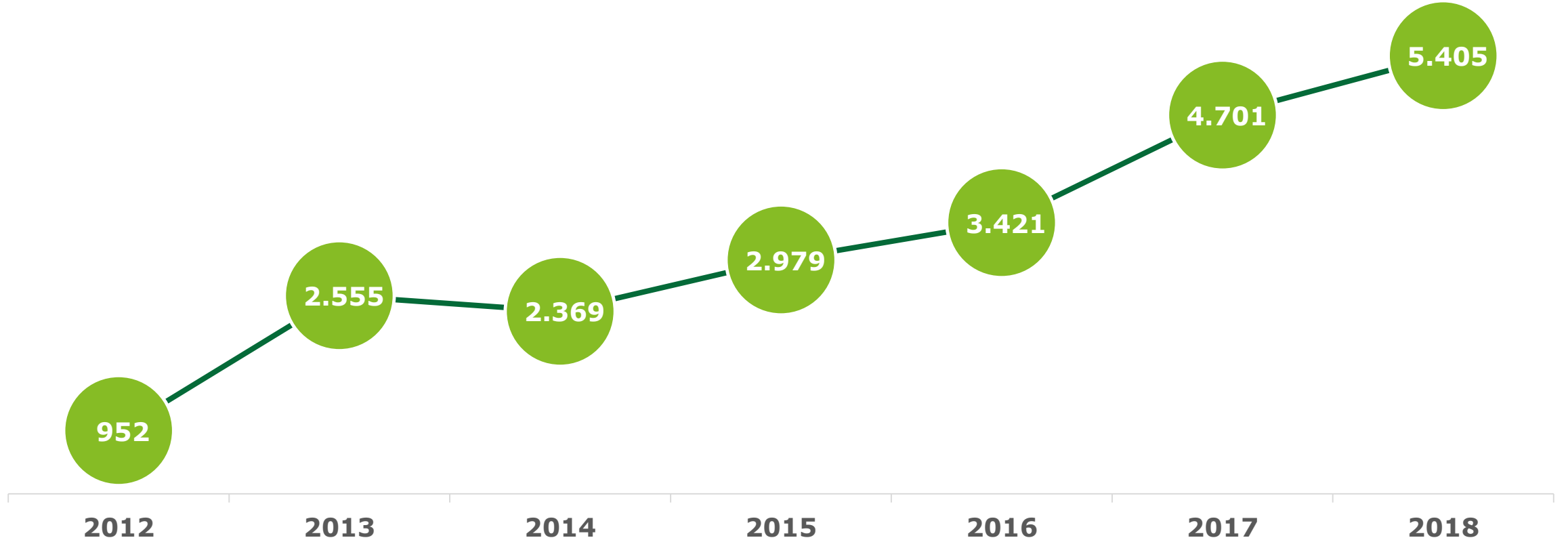
Sektör şirketlerimizin yürütülen anket çalışması aracılığıyla sağladığı verilere ek olarak, BTK, Context, SASAD, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı gibi kurumların verilerinden de faydalanılmaktadır.

- Veriler toplanırken sektör büyüklüğü mükerrer hesaplama engel olacak şekilde ayrıştırılmaktadır
- Firma büyüklükleri farklı kırımlarıyla birlikte toplanmaktadır:
 - Son kullanıcı vs aracı satış
 - İthalat vs ihracat
 - Ürün ve hizmetlerin menşei
 - Teknokent payı

● = İthalat
● = İhracat

Çalışma kapsamında yer alan sektör oyuncuları

Pazar verileri çalışması kapsamında toplanan tüm veriler sektör şirketlerimiz tarafından sağlanmaktadır. Çalışmamız kapsamında yer alan şirket sayısı son altı yıl boyunca beş kattan fazla artarak 2018 yılında 5.405'e ulaşmıştır

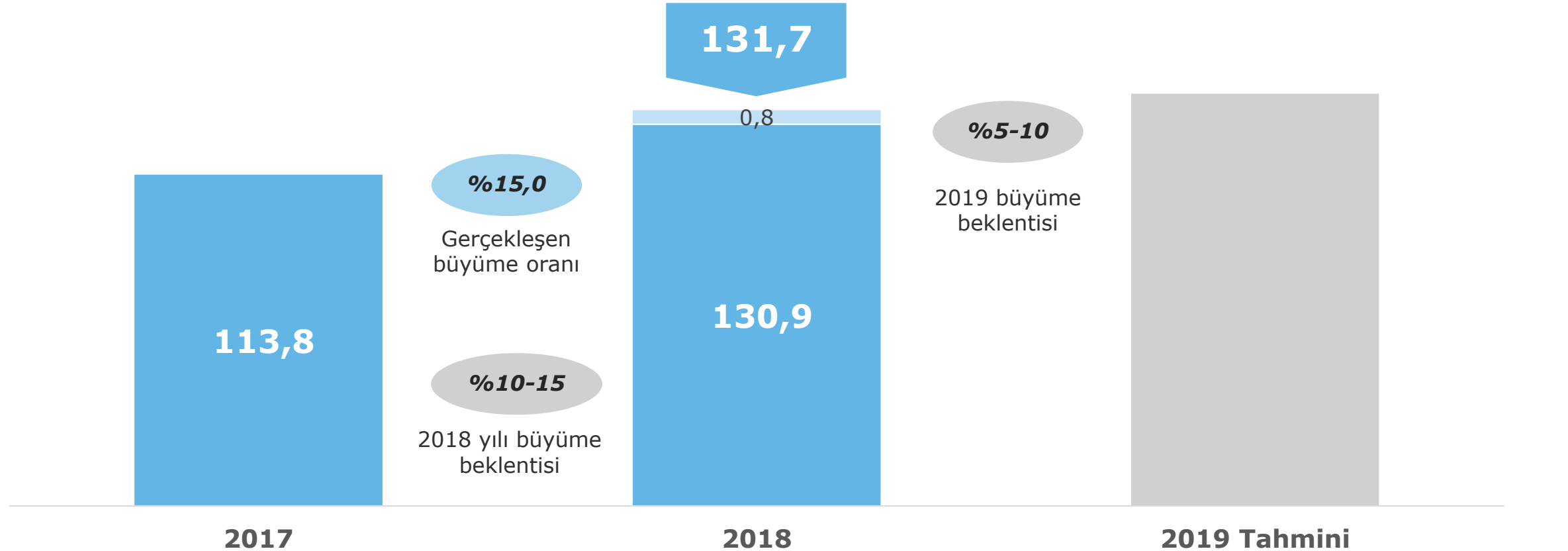

Toplam sektör büyüklüğü (milyar TL)

2018 yılında Türkiye Bilgi ve İletişim Teknolojileri pazarı %15 oranında büyüyerek 131,7 milyarlık büyüklüğe ulaşmıştır

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Pazar Büyüklüğü

(milyar TL)

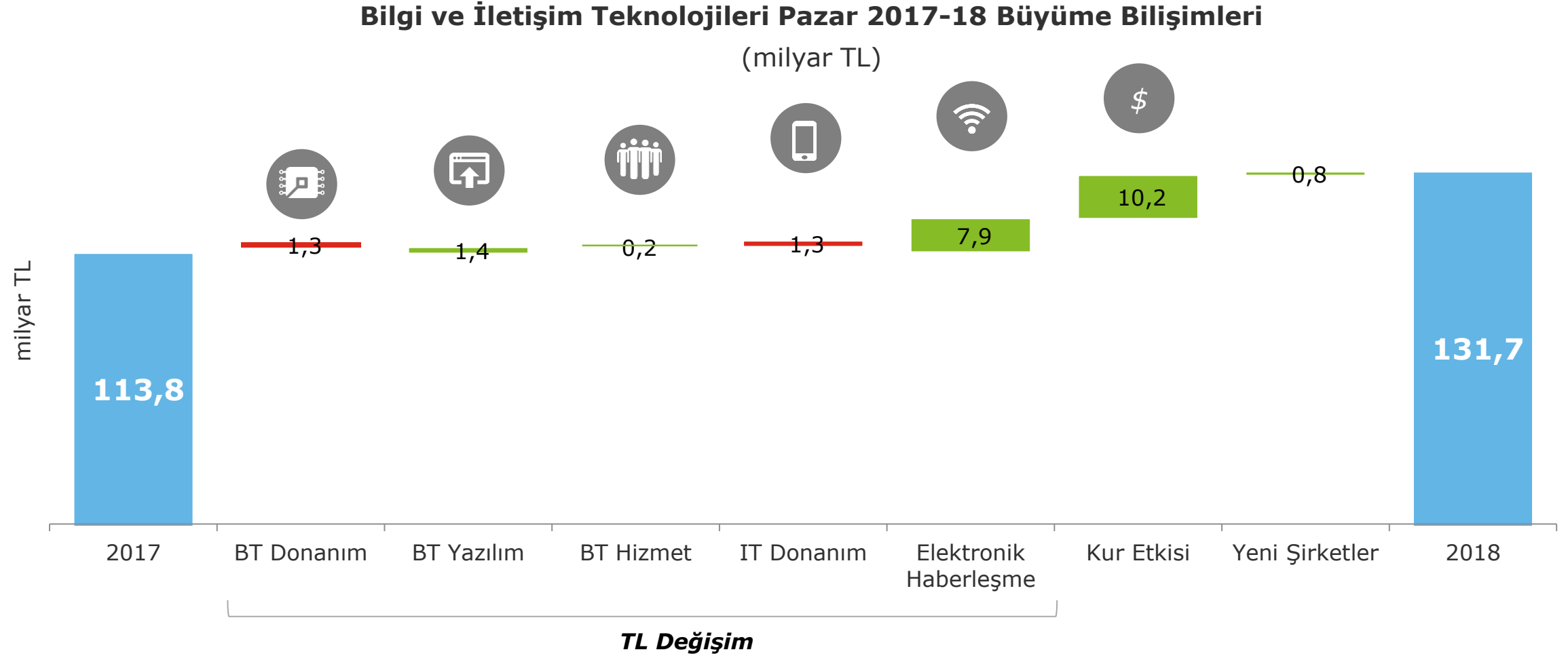
Yıllık değişimler, karşılaştırılabilir büyüme oranlarını ifade etmektedir

© 2019 Deloitte Danışmanlık A.Ş.

Ölçümlemeye yeni eklenen şirketlerin büyüklüğü

Sektör büyüme bileşenleri

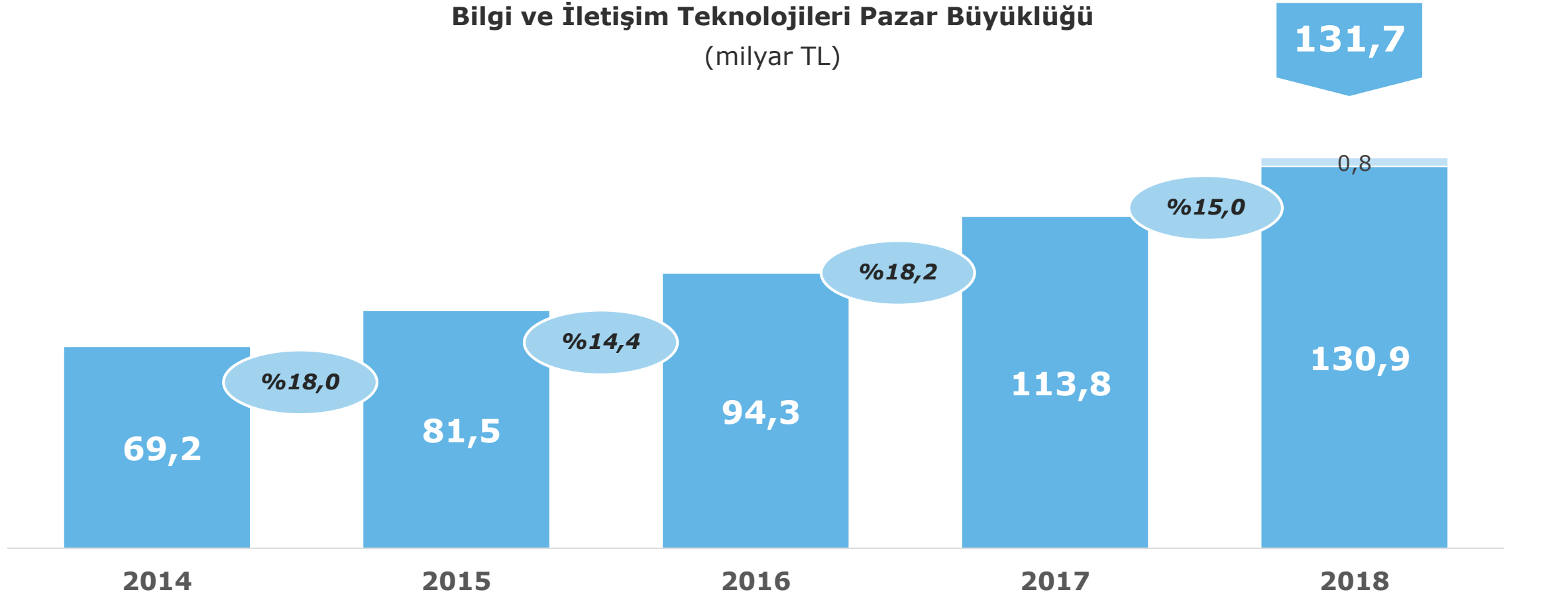
Kur etkisi ve elektronik haberleşme sektör büyümesine sırasıyla 10,2 ve 7,9 milyar TL katkıda bulunmuştur

2014-2018 sektör gelişimi (milyar TL)

Son 5 yılda sektörümüz yıllık ortalama %17 oranında büyümüş, iki katı büyüklüğe yaklaşmıştır

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Pazar Büyüklüğü (milyar TL)

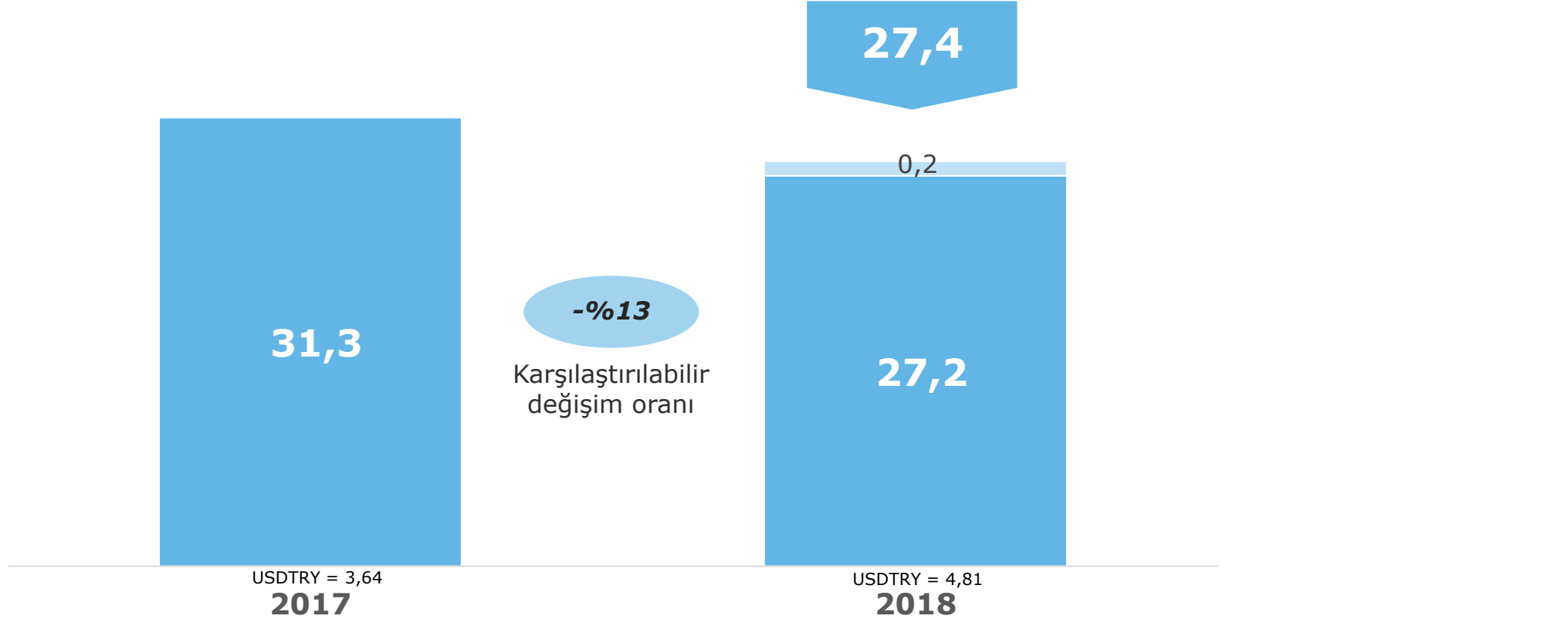
Yıllık değişimler, karşılaştırılabilir büyüme oranlarını ifade etmektedir

© 2019 Deloitte Danışmanlık A.Ş.

Ölçümlemeye yeni eklenen şirketlerin büyüklüğü

Toplam sektör büyüklüğü (milyar USD)

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Pazar Büyüklüğü (milyar USD)

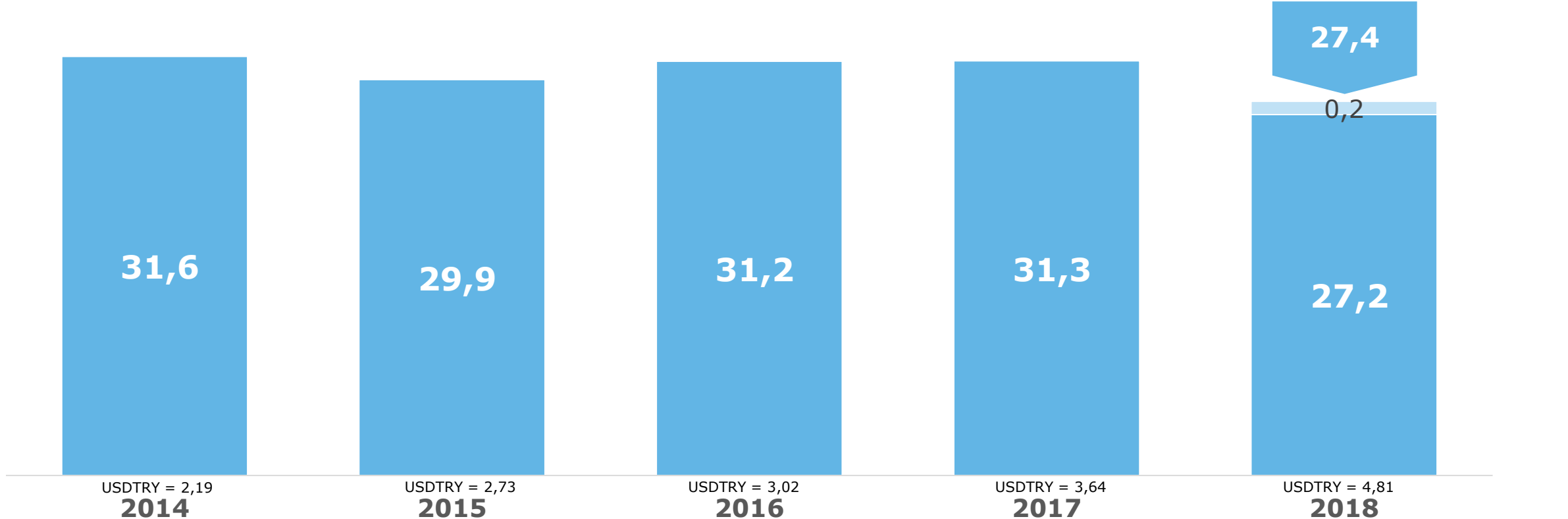

Yıllık değişimler, karşılaştırılabilir büyüme oranlarını ifade etmektedir

2014-2018 sektör gelişimi (milyar USD)

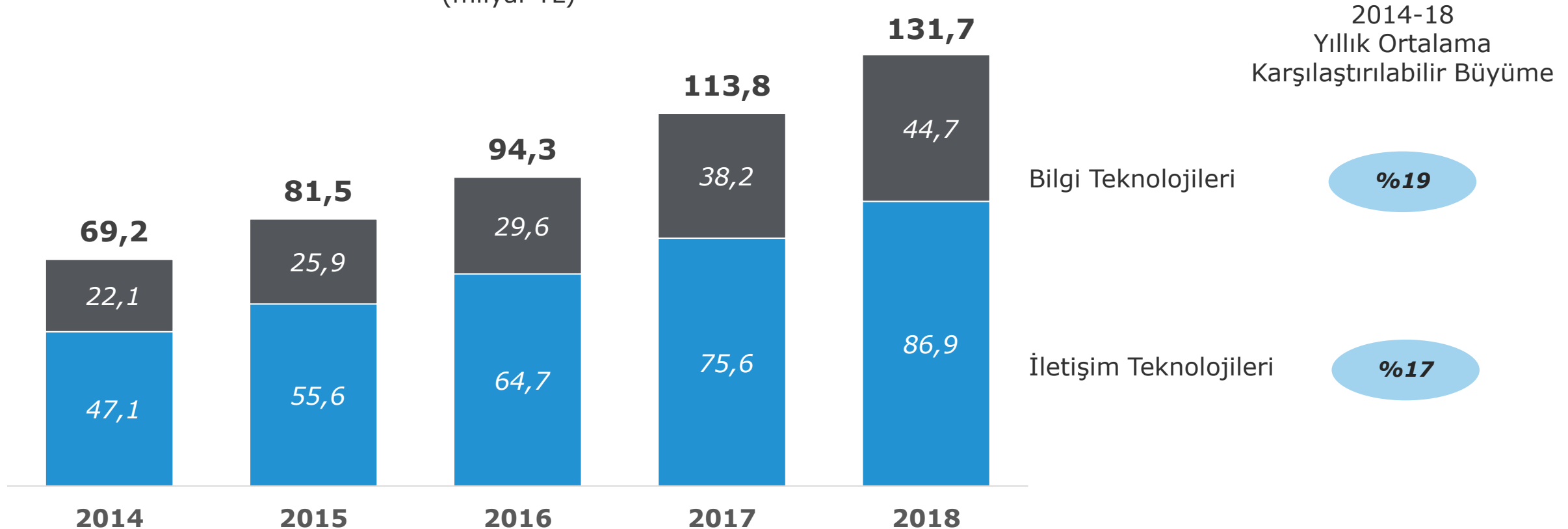
ABD doları bazında değerlendirildiğinde, geçmiş yıllarda 30-33 milyar dolar bandında seyreden sektör büyüklüğü, kur etkisiyle, 2018 yılında 27-30 milyar bandına inmiştir

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Pazar Büyüklüğü (milyar USD)

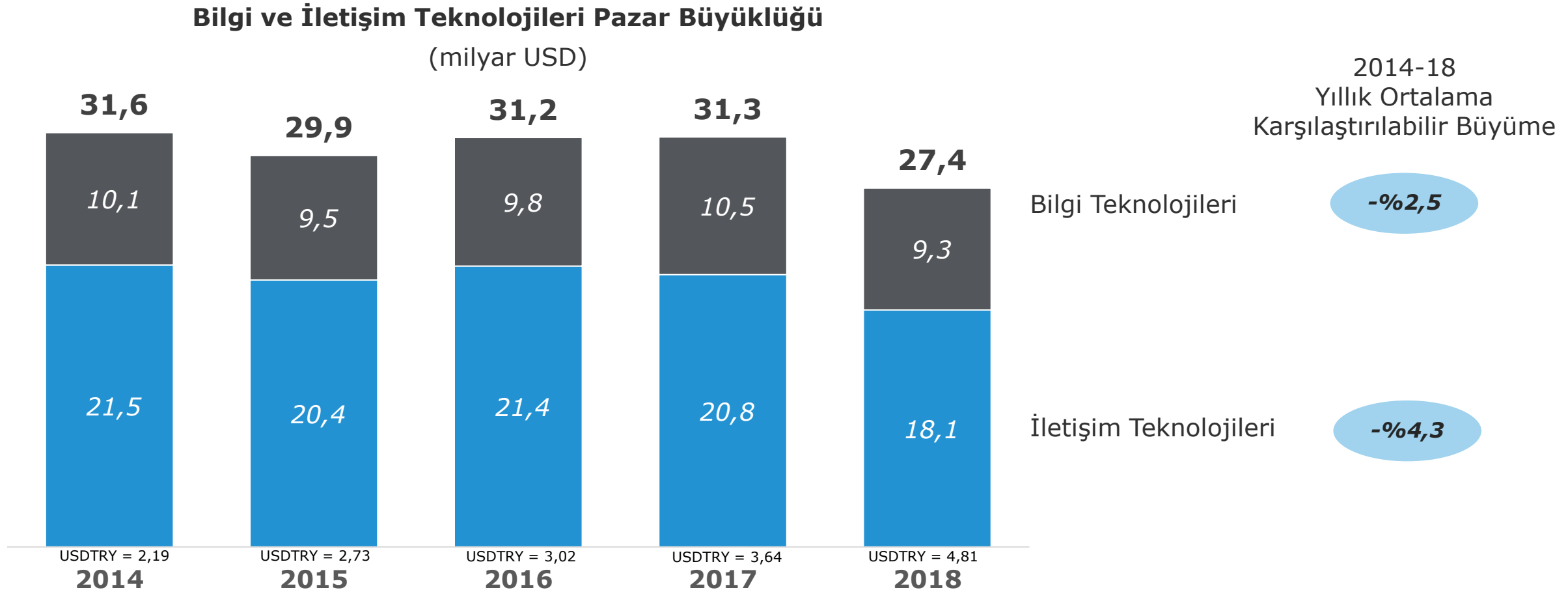
Bilgi ve İletişim Teknolojileri pazar kırılımı – milyar TL

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Pazar Büyüklüğü
(milyar TL)

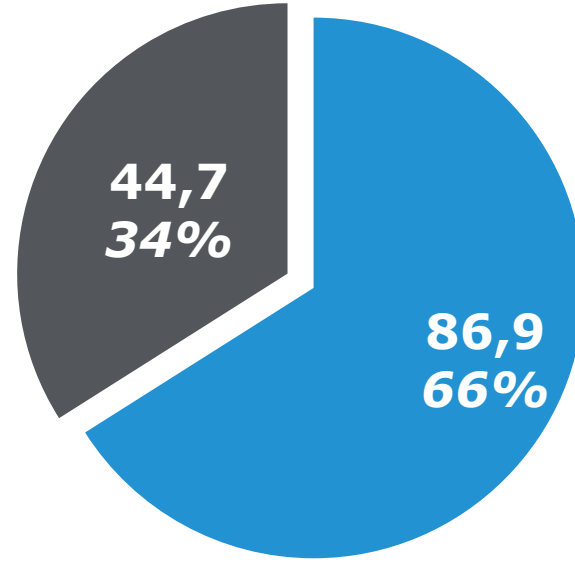
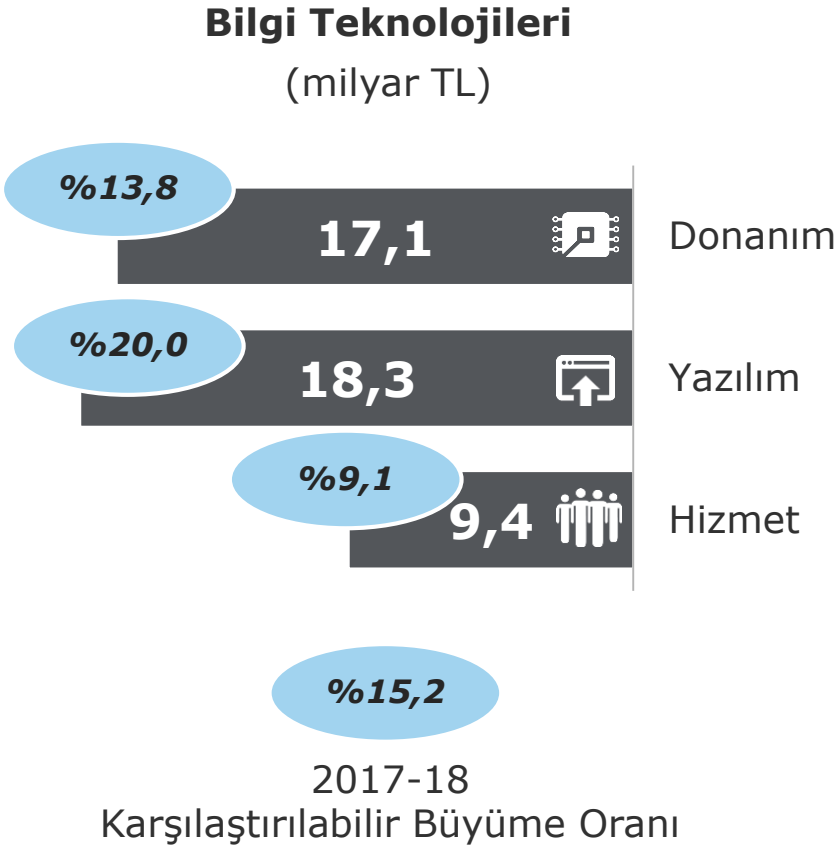

Not: Yuvarlama nedeniyle toplamlar arasında farklılıklar olabilmektedir.

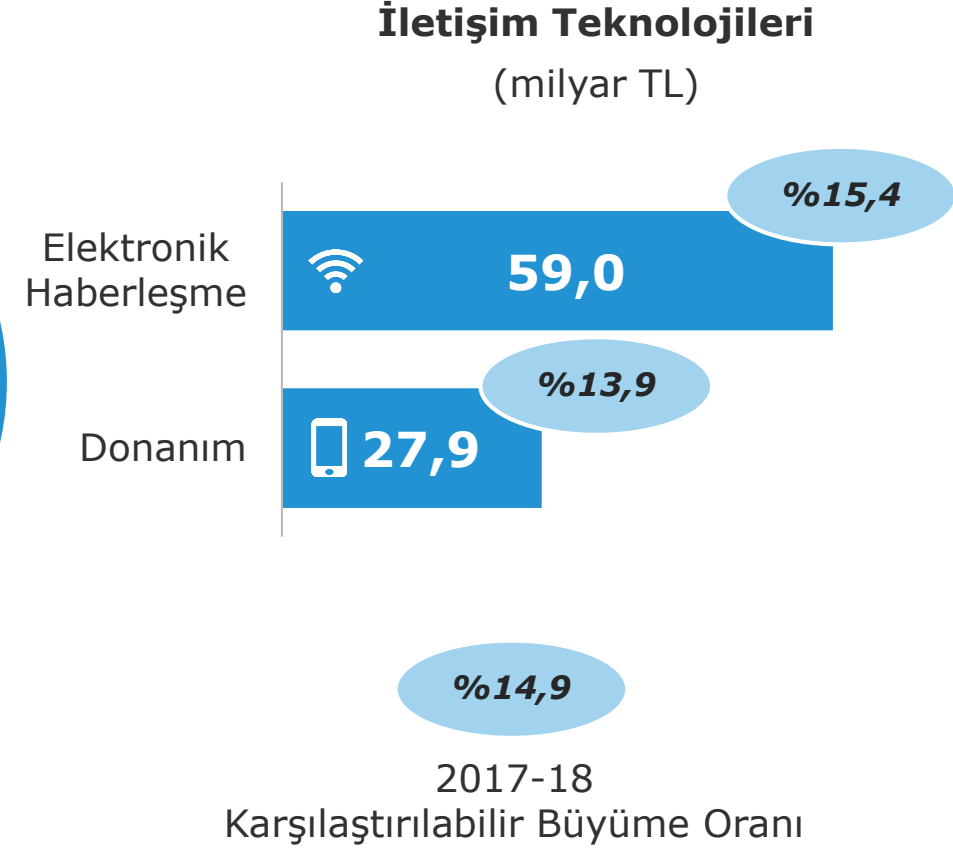
Bilgi ve İletişim Teknolojileri pazar kırılımı – milyar USD

Bilgi ve İletişim Teknolojileri sektörü alt kategorileri

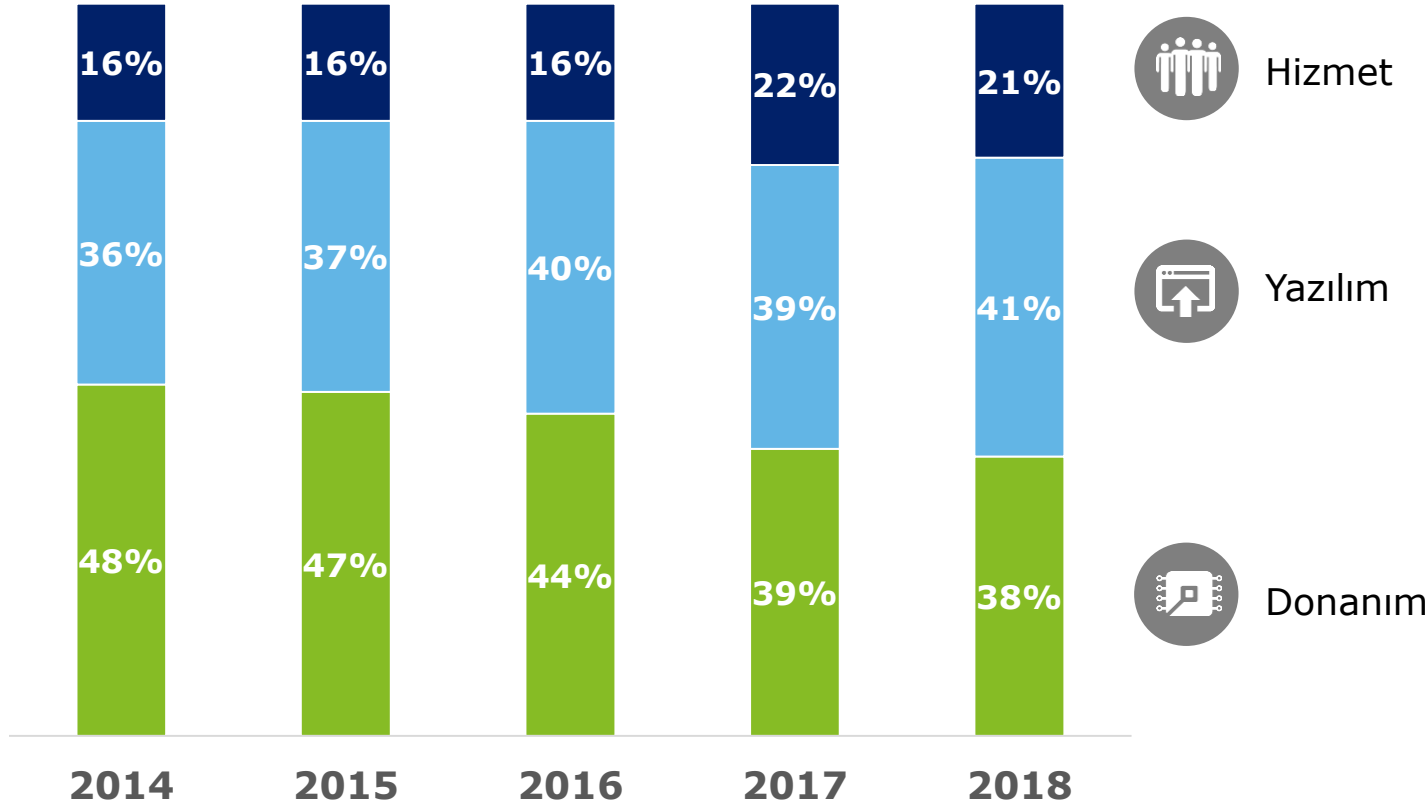
2018

Alt kategori paylarının yıllara göre değişimi

Sektörün bileşenleri, 2014 yılından bu yana gelişmiş ülke dağılımlarına daha çok yakınsamış, yazılım ve hizmet gibi katma değerli faaliyetlerin payı toplam içinde gelişmeye devam etmiştir

Bilgi Teknolojileri Pazar Bileşenleri

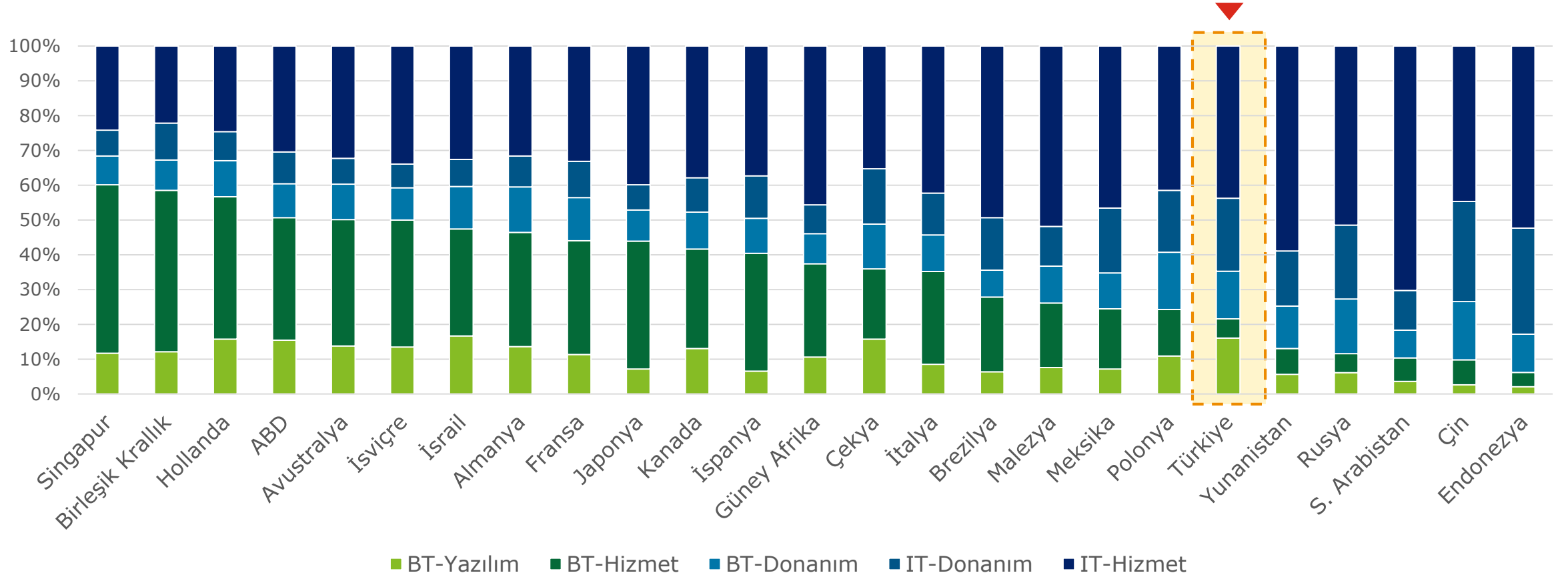

- Bilgi Teknolojilerinin payı toplam içinde fazla değişmese de, yazılım ve hizmet gibi daha yüksek katma değerli alanların payı artmaktadır.
- BT donanım satışları küresel trendlere paralel olarak yavaşlamaya devam ederken yerli oranın daha yüksek olduğu hizmet ve yazılım sektörlerinde artış devam etmektedir.
- Kurumların, ERP ve CRM gibi temel sayısal dönüşümlerine ek olarak; son yıllarda artan analitik ve dijital dönüşüm yatırımları bu trendin ilerleyen yıllarda da devam edeceğine işaret etmektedir.

Alt kategori paylarının yıllara göre değişimi

Yerli katma değeri yüksek hizmet ve yazılım sektörünün toplam içindeki payları incelendiğinde Türkiye gelişmekte olan ülkelere benzer bir profil göstermektedir

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Pazar Bileşenleri

Kaynak: TÜBİSAD, Gartner, Deloitte analizi

© 2019 Deloitte Danışmanlık A.Ş.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

2018 yılında toplam sektör hacminin %12'si teknokentlerde yaratılmıştır

Türkiye'de Teknokentler	2017	2018	Değişim
Teknokent Sayısı	69	81*	%17,4
Şirket Sayısı	4.624	5.334	%15,4
Çalışan Sayısı	45.274	51.574	%13,9
Toplam Ciro (TL milyar)	13,0*	16,0	%23,1
Toplam İhracat (TL milyar)	2,9	3,8	%31,0
Ciro / Şirket (TL milyon)	2,8	3,0	%6,7
Ciro / Çalışan (TL bin)	287	310	%8,0
İhracat / Teknokent (TL milyon)	42,0	46,9	%11,6
İhracat / Ciro	%22,3	%23,7	140 bps

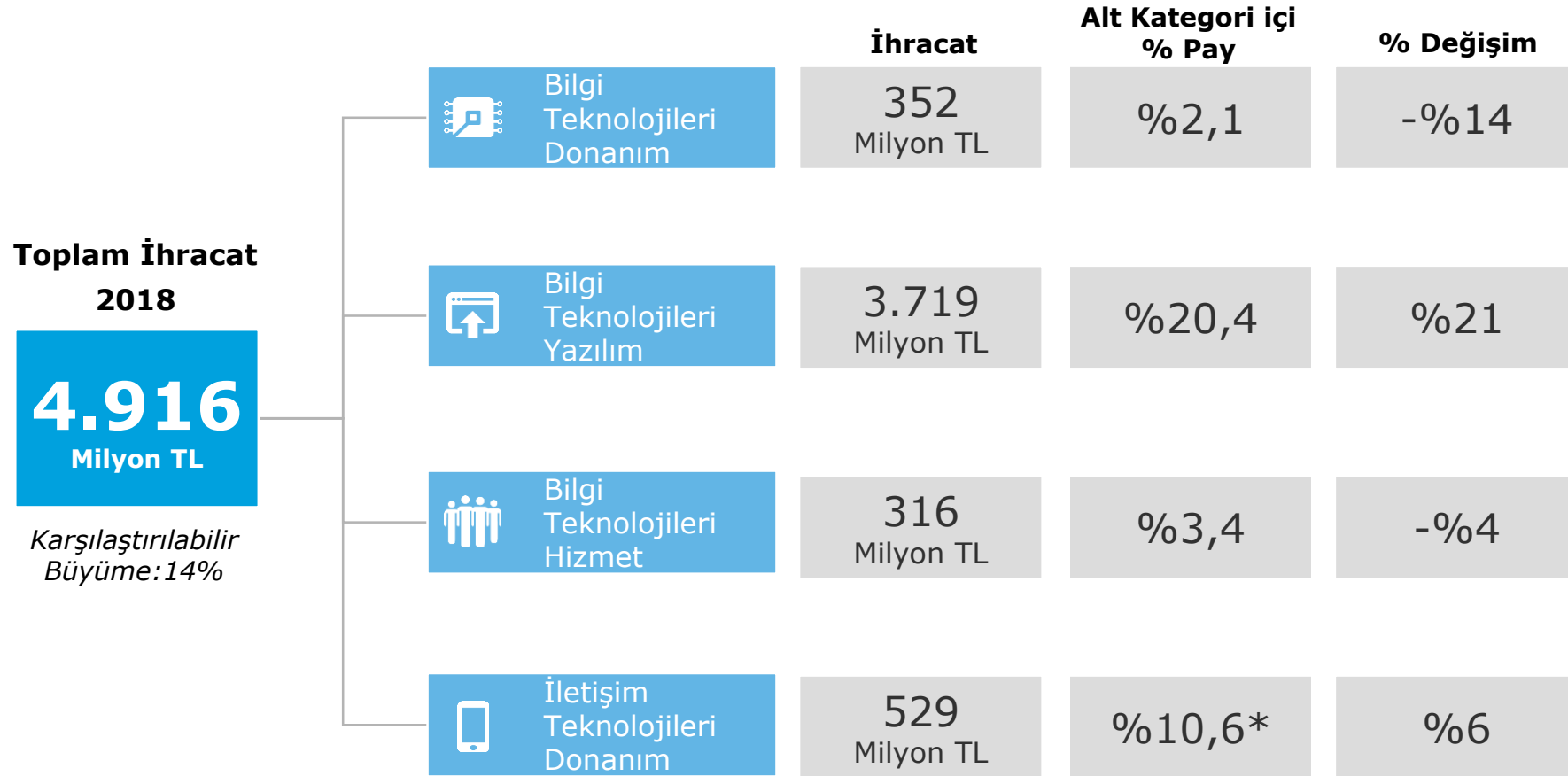
Kaynak: T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

*2017 yılı ciro verisi bakanlık tarafından güncellenmiştir. 81 Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nden 61'i faaliyetine devam etmekte, 20'sinin ise altyapı çalışmalarının devam etmesi sebebiyle hali hazırda faaliyete geçmemişlerdir. 2017

© 2019 Deloitte Danışmanlık A.Ş.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri sektörü ihracatı

milyon TL

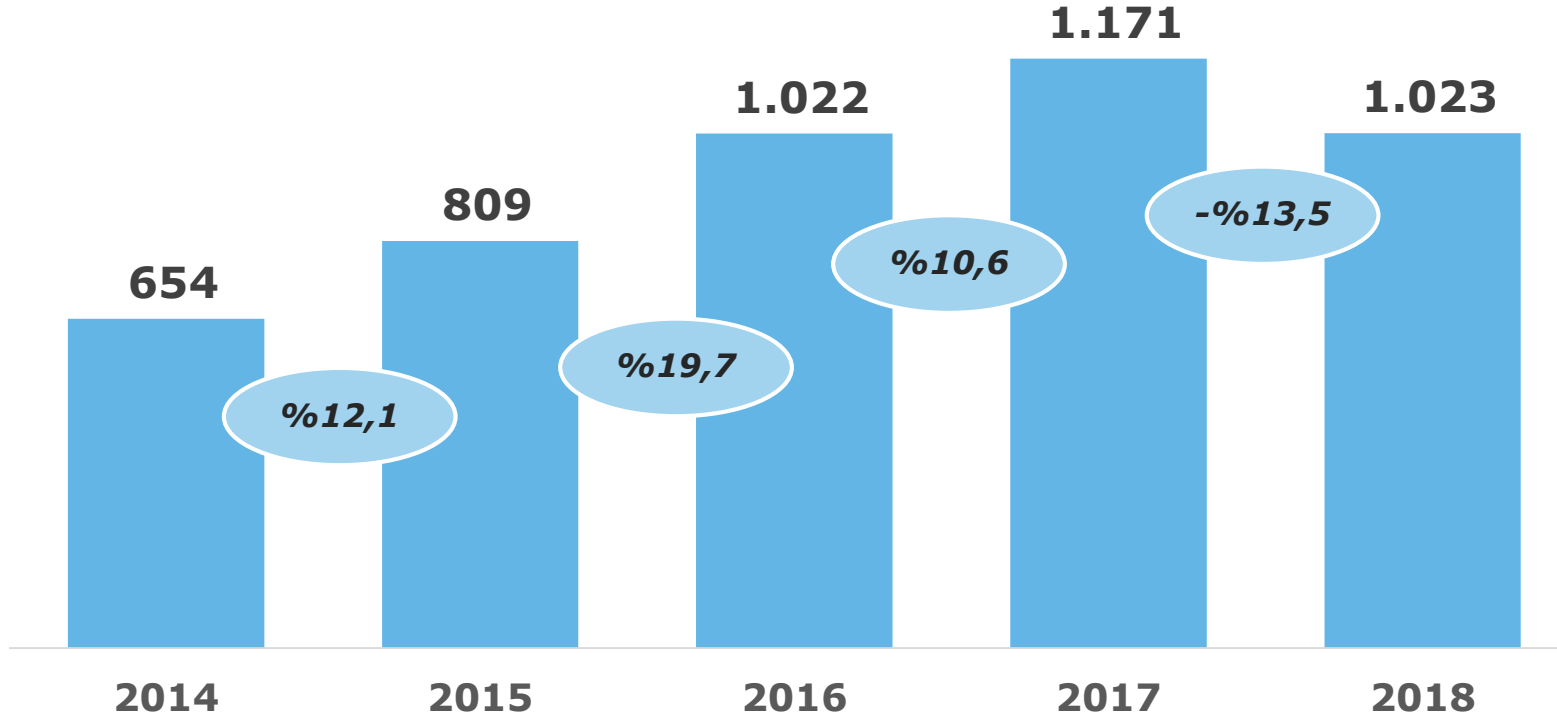

*Mobil telefon hariç oran.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri sektörü ihracatı

Sektörün ihracatı 2014 yılından bu yana büyüyerek 1,1 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır fakat bu sene küçülerek 1 milyar seviyesine gerilemiştir

Bilgi ve İletişim Teknolojileri İhracatı
(milyon USD)

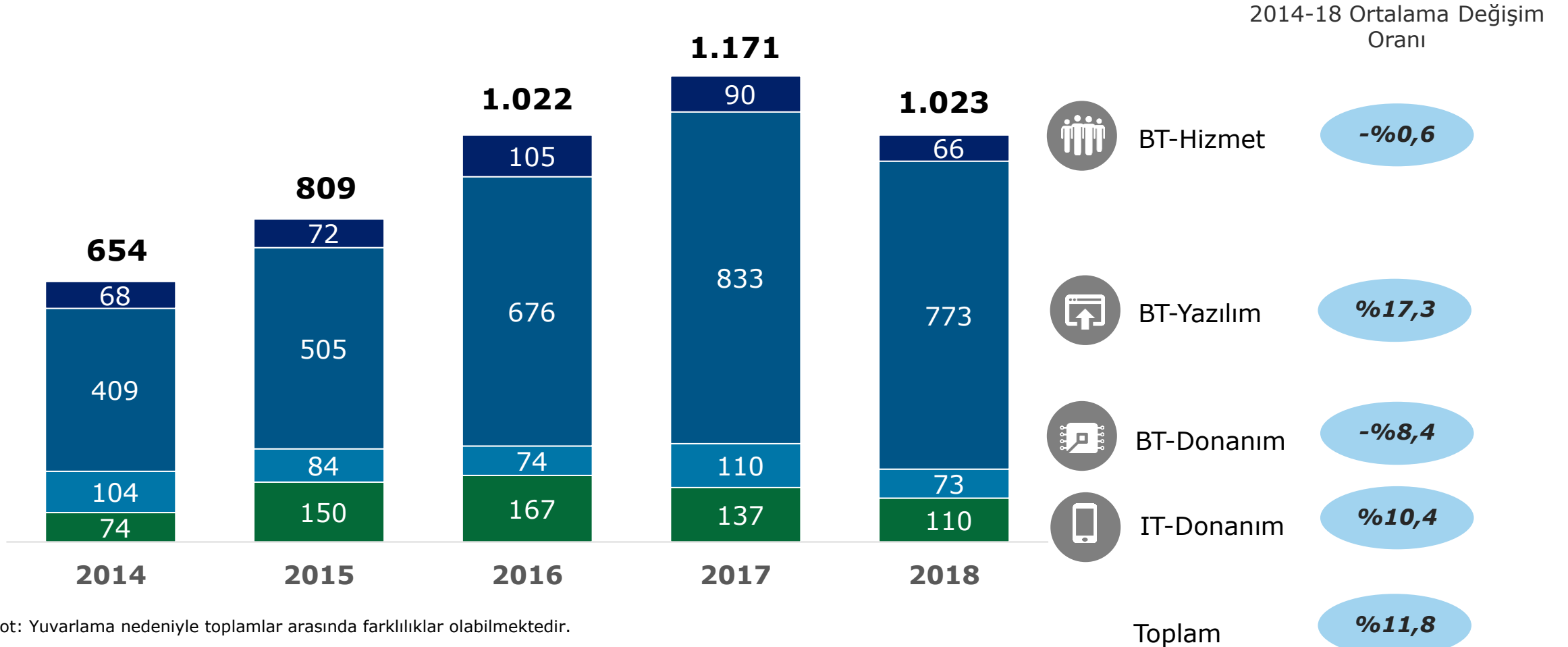

- Sektörün ihracat performansı TL bazında büyümeye devam ederken 2018 yılında Lira'daki ortalama %32'lik değer kaybı nedeniyle dolar bazında ihracat azalmıştır.
- Avrupa Bölgesi, hedef pazarlarda liderliğini koruyup payını artırmaya devam ederken; yerli firmalar Amerika gibi lider ve Asya gibi büyüyen pazarlarda sınırlı performans göstermiştir.
- İhracat performansını artırılması için teknoloji firmalarının kurumsal kapasitelerinin artırılmasına ek olarak pazar çeşitliliği faaliyetlerinin de desteklenmesi gerekmektedir.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri sektörü ihracatı

Alt kategoriler bazında gelişim - milyon USD

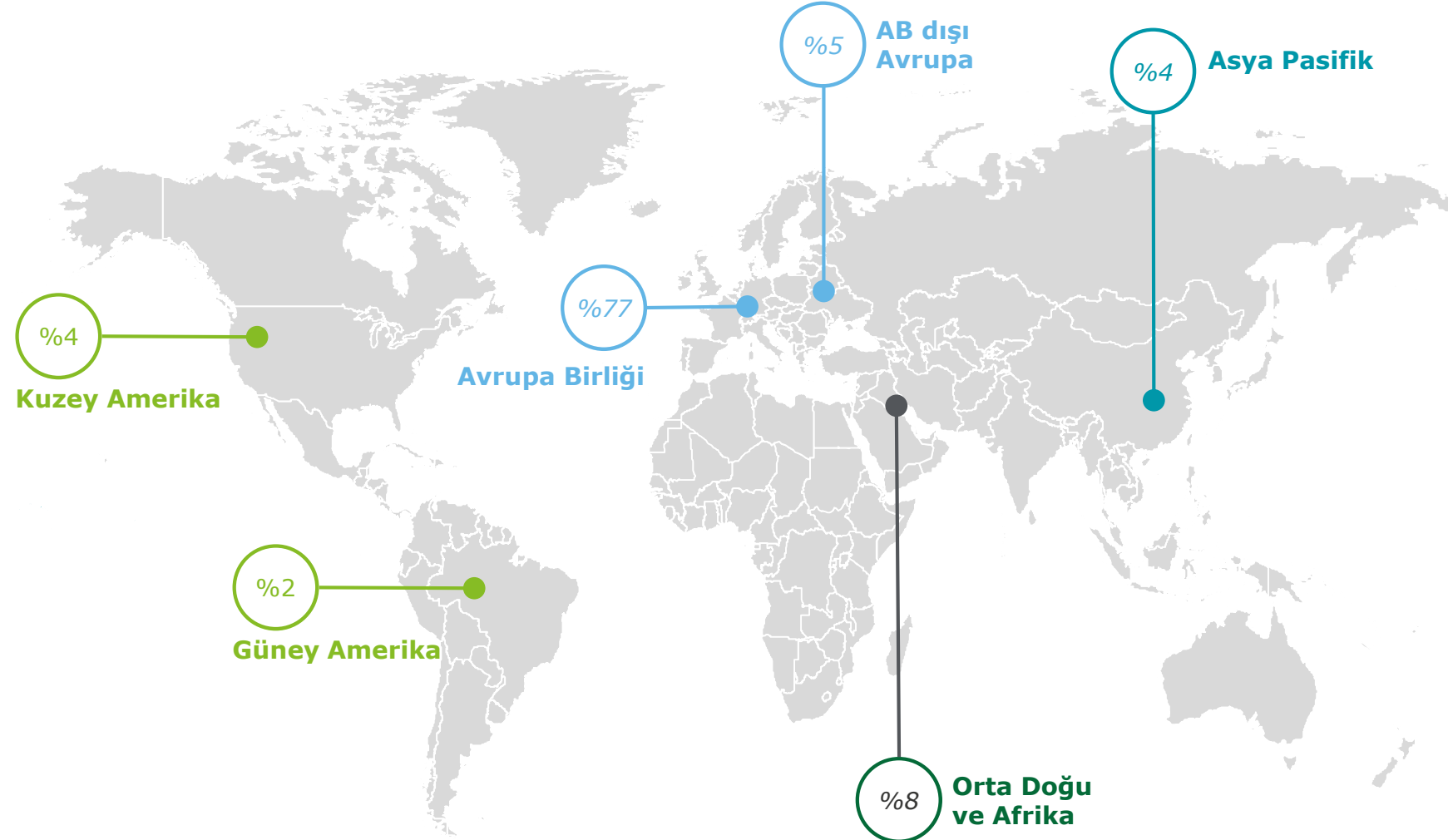
Bilgi ve İletişim Teknolojileri İhracatı (milyon USD)

Not: Yuvarlama nedeniyle toplamlar arasında farklılıklar olabilmektedir.

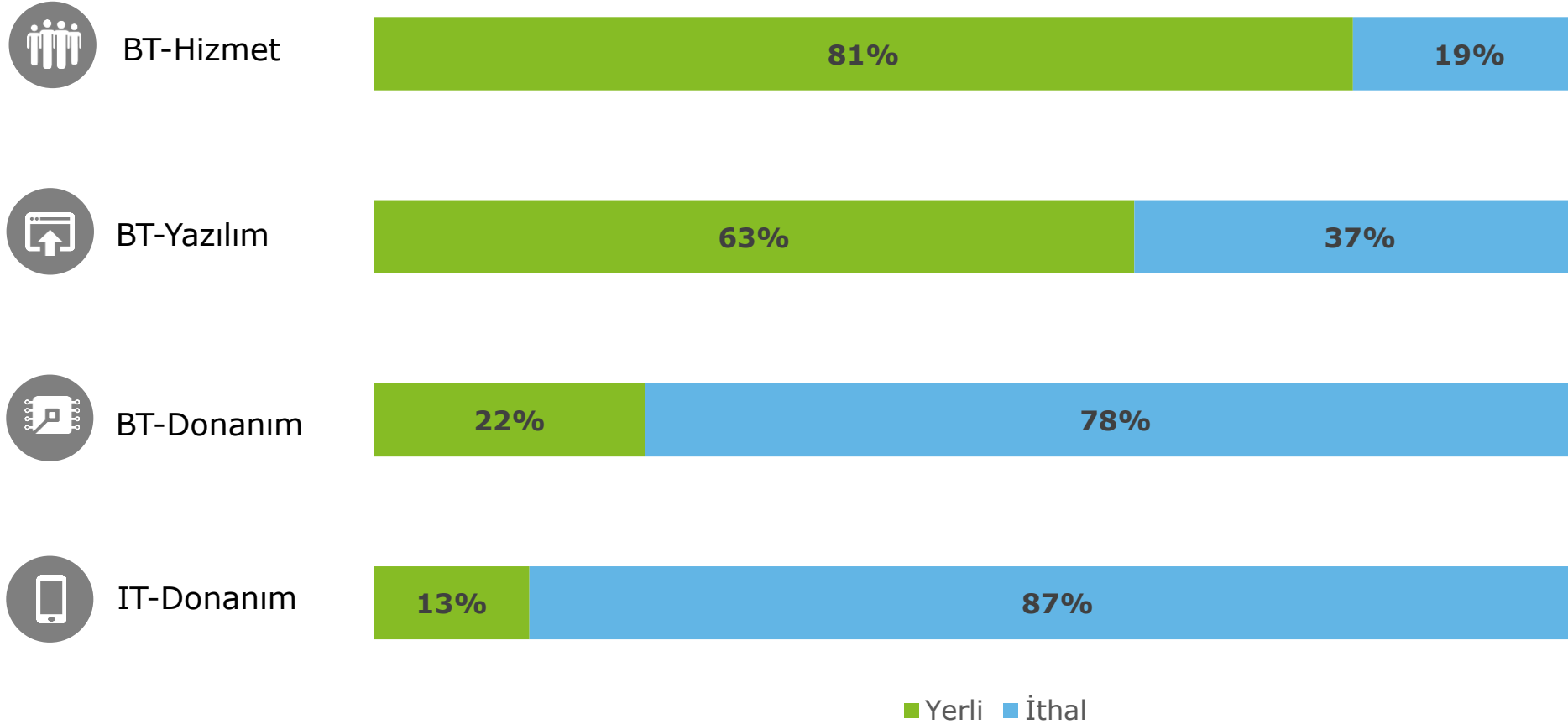
İhracat yapılan bölgeler

Toplam ihracatın bölgeler arası kırılımı 2018

69 firma yanıtına göre toplam ihracatın bölgeler arası kırılımı

2018 Ürün ve hizmetlerin menşei

Anket katılımcısı firma verileri, N = 112

© 2019 Deloitte Danışmanlık A.Ş.

2018 yılı içerisinde elde ettiğiniz ciro içerisinde herhangi bir Bulut Bilişim ürün ya da hizmeti bulunmakta mıdır?

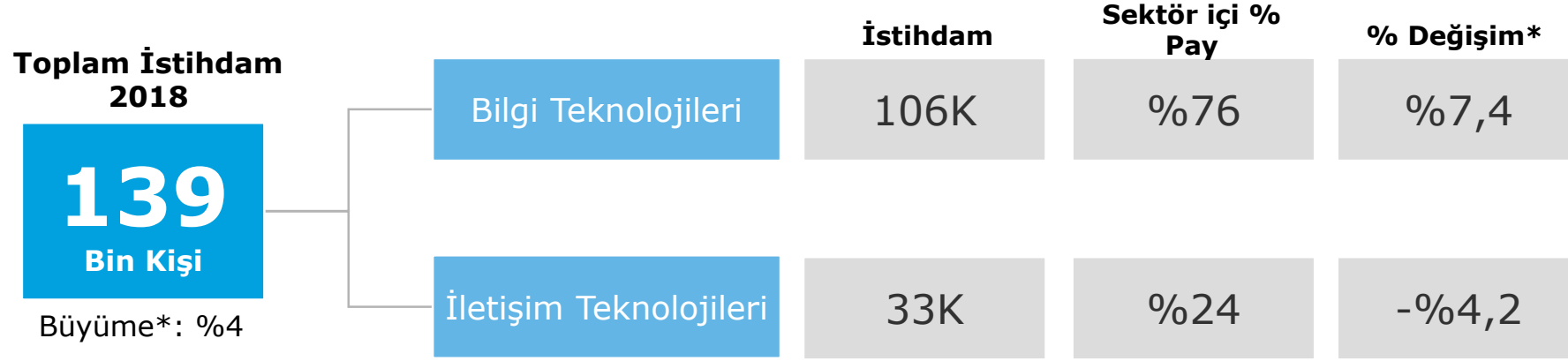

%8

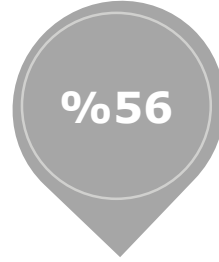
**Elde edilen ciro
içerisinde bulut
bilişim ürün ya da
hizmeti oranı¹**

¹ Anket katılımcısı firma verileri, N = 112

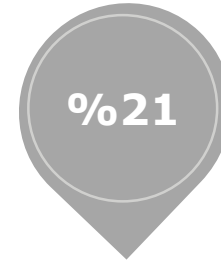
İstihdam (bin kişi)

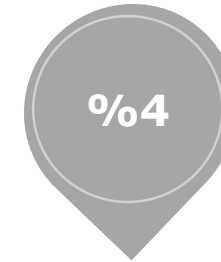
Kadın çalışan yüzdesi¹

Üniversite mezunu çalışan yüzdesi¹

ARGE çalışanı yüzdesi¹

Taşeron çalışan yüzdesi¹

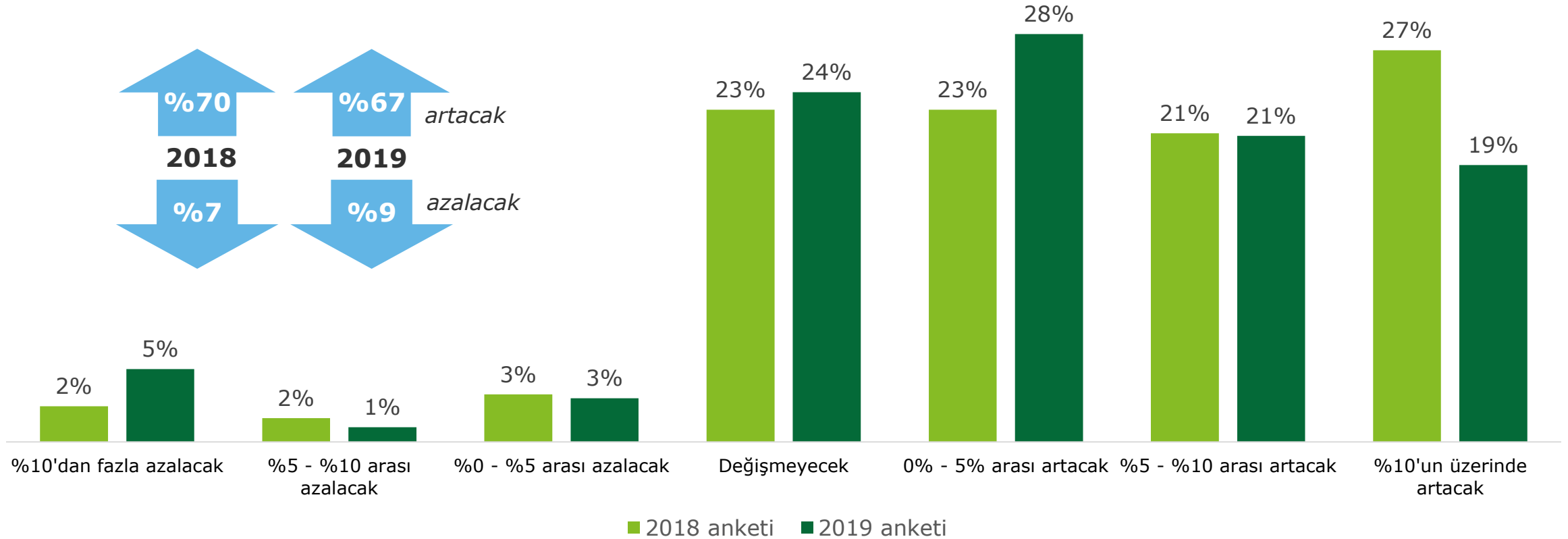
¹ Anket Katılımcısı Firma ve BTK verileri

*Büyüme oranları, karşılaştırılabilir oranları ifade etmektedir (anket çalışmasına ilk kez bu sene katılan firmalar hariç tutularak hesaplanmaktadır)

İstihdam

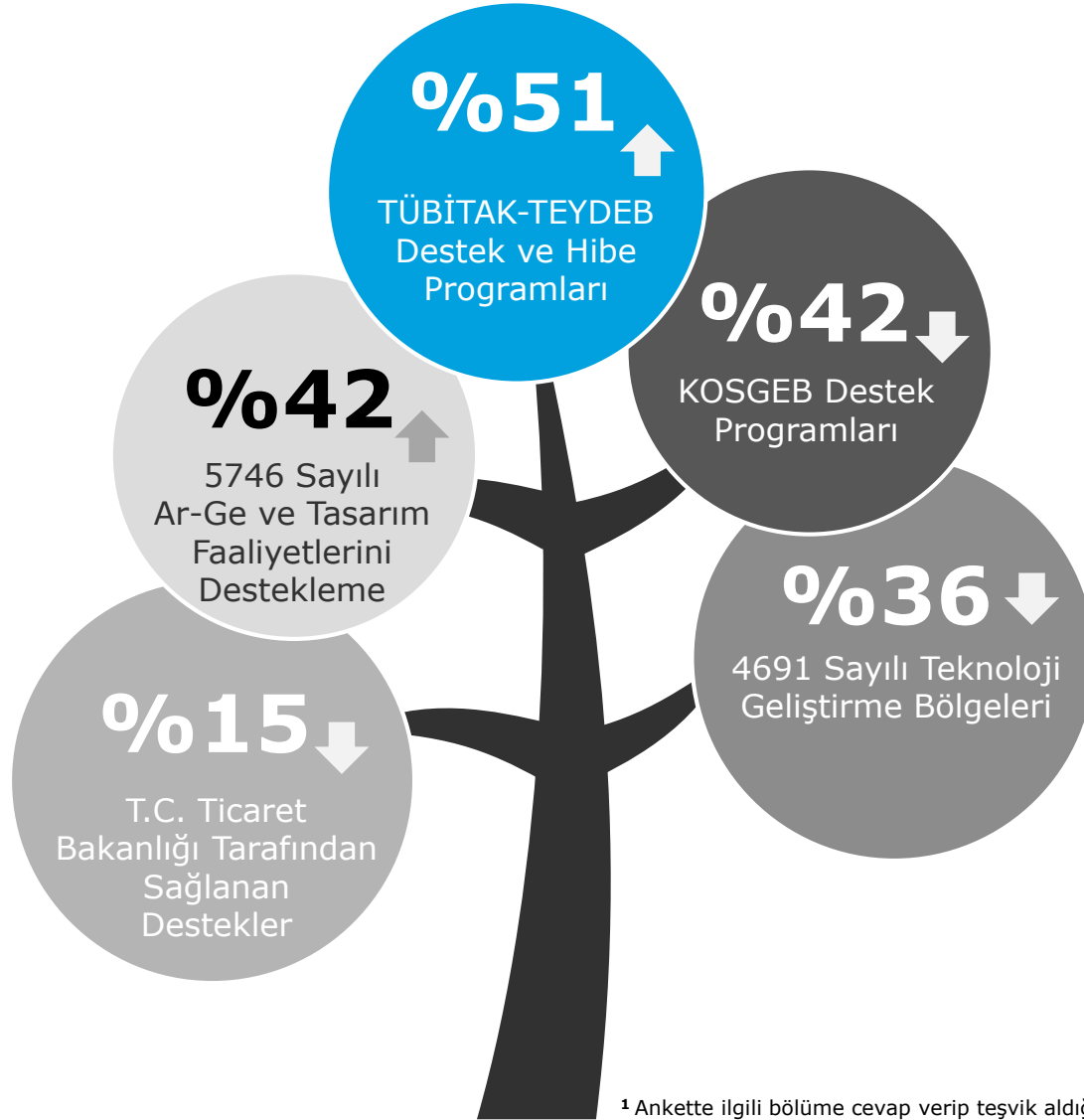
Değişim beklentisi

Size göre bu yıl şirketinizdeki istihdam değişimi ne şekilde olacaktır?

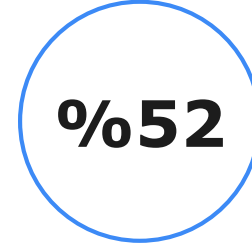

2019 N = 112; 2018 N = 124

Yararlanılan teşvikler

¹ Ankette ilgili bölüme cevap verip teşvik aldığını belirten 53 Firma

2018 yılında teşvik alan Firmaların yüzdesi¹

Alınan toplam teşvik tutarı

Sektörde yaşanan sorunlar

Çalışmamızı yürüttüğümüz dönem boyunca sektörün çözüm bekleyen sorunları pek değişmemekle birlikte ek olarak 2018 yılında döviz kurunda yaşanan dalgalanmalar, bilişim şirketlerimiz tarafından büyümeyi olumsuz etkileyen etkenlerin başında gösterilmiştir.

**Kurdaki
dalgalanmalar**

**Nitelikli iş gücü
açığı**

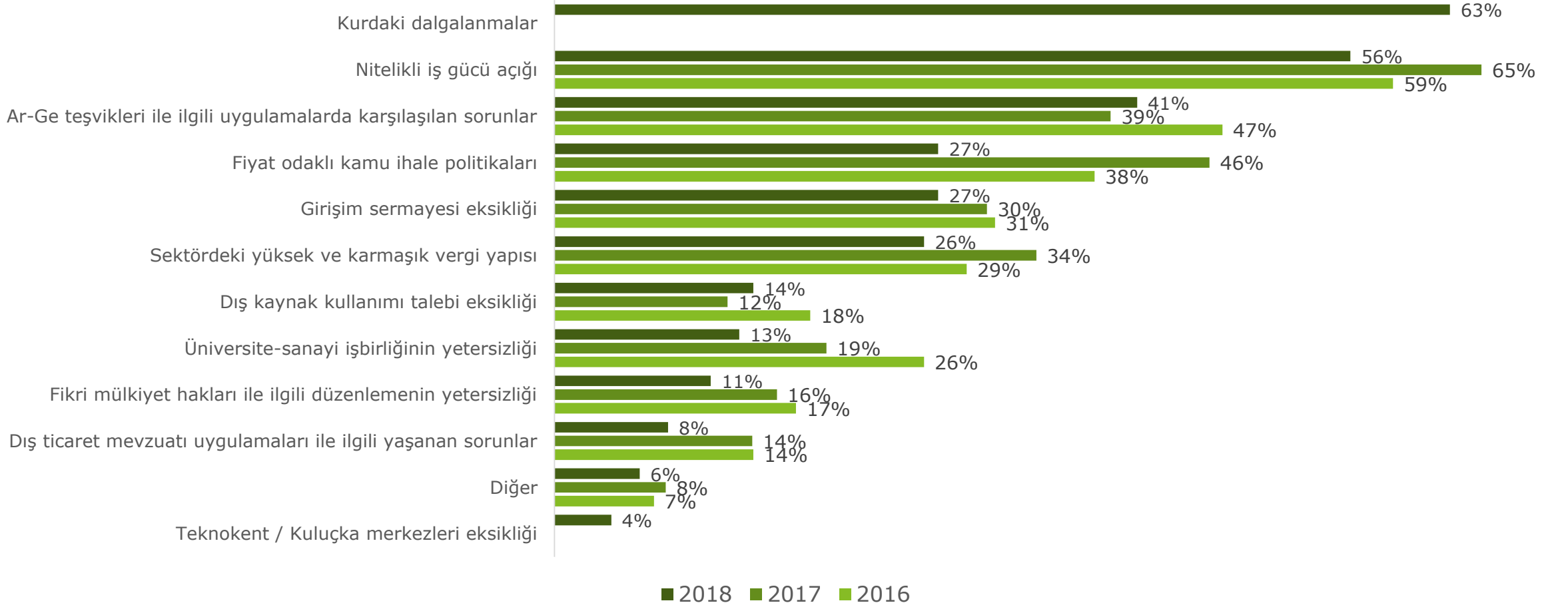
**Fiyat odaklı kamu
ihale politikaları**

**Ar-Ge
teşvikleri ile ilgili
uygulamalarda
karşılaşılan
sorunlar**

**Girişim sermayesi
eksikliği**

Sektörde yaşanan sorunlar

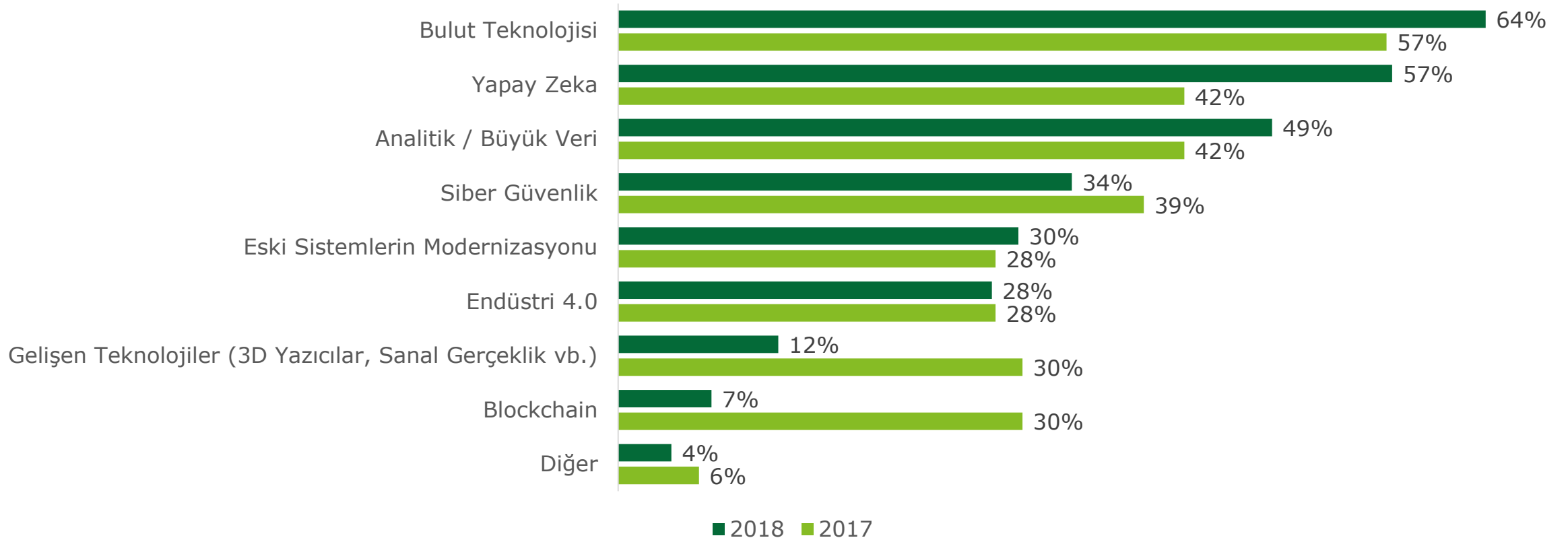
Sektör gelişimi için en önemli gördüğünüz 3 sorunu belirtir misiniz?

Baz: Ankette ilgili soruyu cevaplayan 112 firma. Kurdaki dalgalanmalar ve Teknokent / Kuluçka merkezleri eksikliği, 2018 yılında ankete eklendiği için 2016 ve 2017 değerleri yoktur.

Sektörün etki alanları

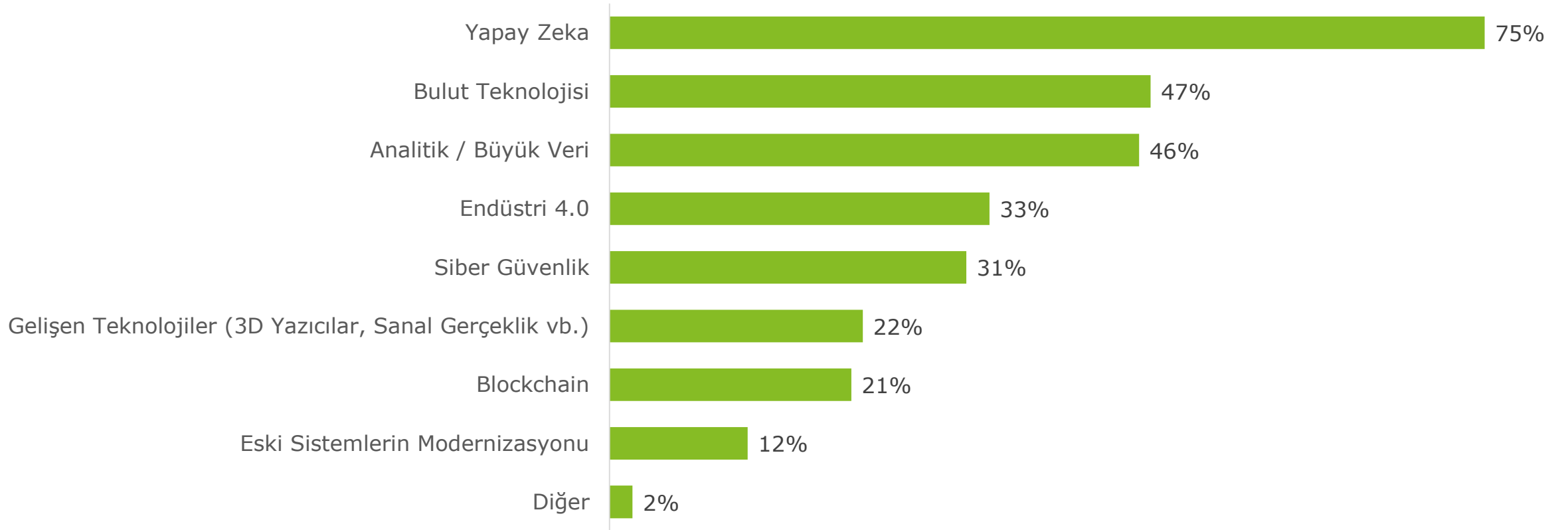
Önümüzdeki bir yıl için, aşağıdaki teknolojik alanlar içerisinde hangilerinin sektörünüz üzerinde en fazla etkiye sahip olacağını öngörüyorsunuz (En fazla üç şık işaretleyiniz)

N = 112, 2017 yılı anketinde ilgili soru 2 yıl için sorulmuştur. 2018 yılında anket şıklarının çeşitlendirilmesi dolayısıyla ilgili teknolojik alanlar için 2017 yılında ankette bulunduğu ilgili kategori değeri alınmıştır.

Sektörün etki alanları

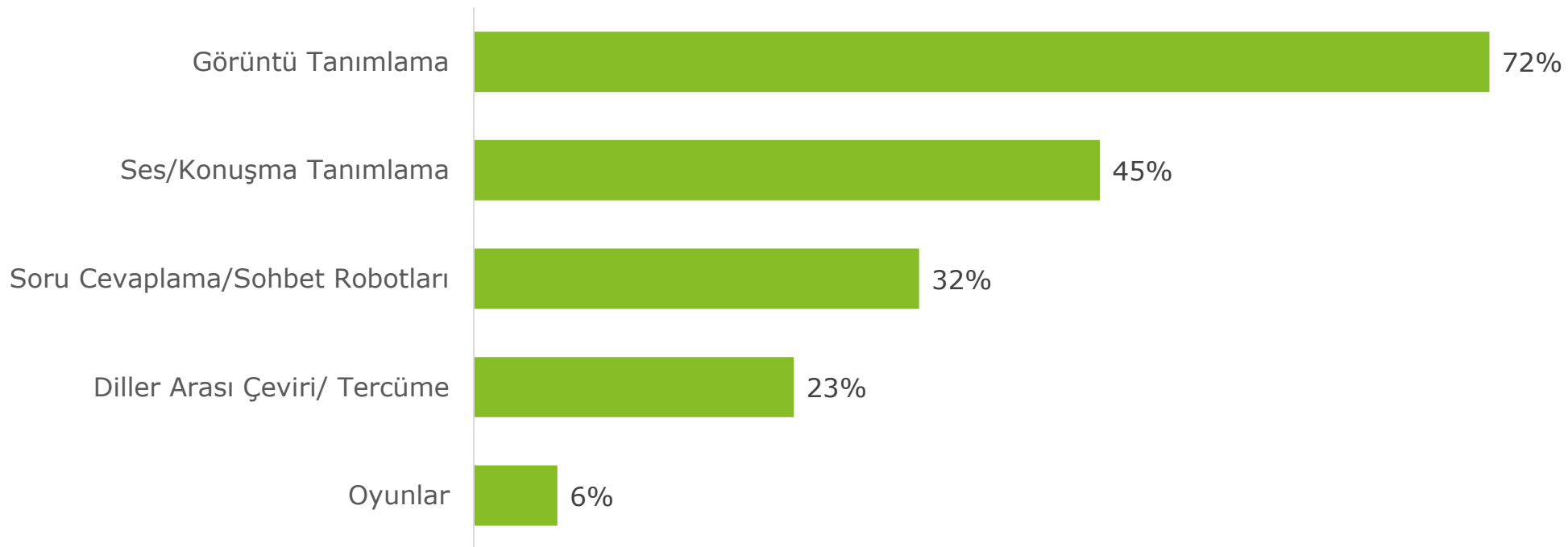
Önümüzdeki beş yıl için, aşağıdaki teknolojik alanlar içerisinde hangilerinin sektörünüz üzerinde en fazla etkiye sahip olacağını öngörüyorsunuz (En fazla üç şık işaretleyiniz)

N = 112

Yapay zeka

Aşağıdaki yapay zeka uygulamalarından hangilerinin sektörünüz üzerinde en fazla etkiye sahip olacağını öngörüyorsunuz (En fazla iki şık işaretleyiniz)

%35

Yapay zeka uygulamaları üzerine faaliyeti olan işletmeler¹

¹ Anket katılımcısı firma verileri, N = 112

2018 Bilgi ve İletişim Teknolojileri pazarı

milyar TL

2018 Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektörü (milyar TL)

Toplam
İhracat
4,9

Sektör Büyüklüğü
131,7

Toplam
İstihdam
139k

Bilgi Teknolojileri

44,7

Donanım

17,1

Yazılım

18,3

Hizmet

9,4

İletişim Teknolojileri

86,9

Donanım

27,9

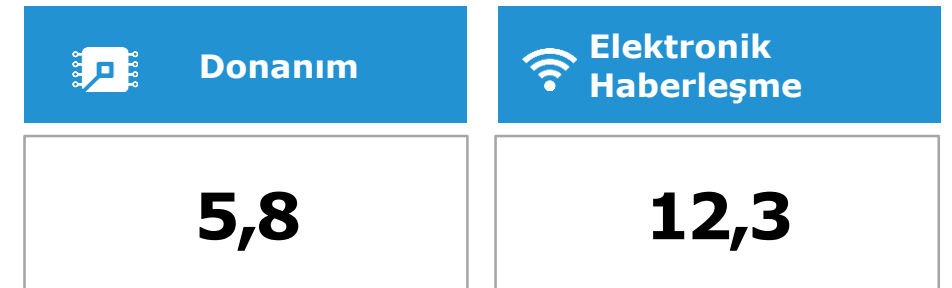
Elektronik
Haberleşme

59,0

Not: Yuvarlama nedeniyle toplamlar arasında farklılıklar olabilmektedir.

2018 Bilgi ve İletişim Teknolojileri pazarı

milyar USD

Not: Yuvarlama nedeniyle toplamlar arasında farklılıklar olabilmektedir.

TEŞEKKÜRLER

Çalışmamıza değerli katkıları için
T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,
Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu,
SASAD, Context ve TÜBİSAD üyelerine ve sektör firmalarına
teşekkürlerimizi sunarız.

Bu rapor Deloitte Danışmanlık tarafından TÜBİSAD için hazırlanmıştır. Bu rapordaki bilgiler TÜBİSAD ve Deloitte Danışmanlık'ın yazılı onayı alınmadan, kısmen ya da yorum şeklinde, çoğaltılamaz ve üçüncü kişilere verilemez.